

ПЛАКЕТИ И ЗНАЧКИ НА ОПШТОНАРОДНАТА ОДБРАНА НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Трајче Трајков

Македонско грбословно друштво
<https://orcid.org/0000-0001-8184-5512>

УДК 737.2/.3(497.7)

АПСТРАКТ

Статијата обработува една помалку позната, а мошне значајна, тематика за македонската фалеристика - наградниот систем на Општонародната одбрана на Социјалистичка Република Македонија (ОНО на СРМ). Врз база на колекционерски материјал и цитирање на правните прописи од трите Одлуки донесени од Претседателството на СРМ во 1976, 1983 и 1984 година, фотографски се прикажани и детално се опишани признанијата (значки, плакети и пофалница) и наградите на ОНО на СРМ. Во статијата се прикажани златната, сребрената и бронзената значка на ОНО од 1976 година, значката и сребрената плакета на ОНО од 1984 година, значки од републичката акција Сите во одбрана и заштита (СВОЗ), како и Пофалница од 1982 година доделена од командантот на Републичкиот штаб на ТО на СРМ. Овие признанија и награди се доделувале по строго пропишани критериуми и со право може да се сметаат за први македонски државни воени одликувања.

Клучни зборови: значка, плакета, пофалница, награди, признанија, општонародна одбрана, територијална одбрана.

PLAQUES, BADGES AND PINS OF THE TOTAL PEOPLE'S DEFENSE OF THE SOCIALIST REPUBLIC OF MACEDONIA

Trajce Trajkov

Macedonian Heraldic Society
<https://orcid.org/0000-0001-8184-5512>

UDC 737.2/.3(497.7)

ABSTRACT

The article deals with an important but lesser known topic in Macedonian phaleristic studies—the award system of the Total Peoples Defense of the Socialist Republic of Macedonia (TPD of SRM). Based on the collection material and citation of the legal regulations from the three Decisions adopted by the Presidency of the SRM in 1976, 1983, and 1984, recognitions (pins, plaques, and commendations) and awards of the TPD of SRM are presented in photographs and described in detail. Illustrations show the gold, silver, and bronze pins of the TPD of 1976, the badge and the silver plaque of the TPD of 1984, the pins of the Republic's campaign “All-In Defense and Protection (SVOZ)”, as well as the commendation of 1982 awarded by the commander of the Republic headquarters of the TDP of SRM. These were granted according to strictly prescribed criteria and can rightly be considered the first Macedonian state military decorations.

Keywords: pin, plaque, commendation, awards, recognitions, total people defense, territorial defense.

Вооружените сили на СФР Југославија, во чиј состав како рамноправна федерална единица опстојуваше и СР Македонија повеќе од четири децении, се состоеле од две основни компоненти – Југословенска народна армија (ЈНА) и Територијална одбрана (ТО). ЈНА претставувала основна и главна вооружена сила на федерално ниво, а ТО на СФРЈ, формирана во 1969 година, ја сочинувале сите единици, штабови и установи организирани на ниво на републиките и покраините.

Процесот на развој на ТО поминал низ неколку фази а со Законот за народна одбрана од 1955 година, се дефинира како облик на организирање на вооружените сили, заснован на фабричките единици за противавионска одбрана, стражи, патроли и други единици. Нејзиното организирање е во надлежност исклучиво на федерацијата. Со законот за народна одбрана од 1969 година територијалната одбрана е дефинирана како компонента на единствениот систем на народна одбрана и вооружени сили на СФРЈ, кој ги организира и подготвува општествено-политичките заедници и работните организации. Со новиот Закон за народна одбрана од 1974 година, територијалната одбрана се третира како дел на единствените вооружени сили на СФРЈ и најширок облик на организирање на општонароден отпор во републиките, покраините и општините (Vojna enciklopedija 1975, IX, 763).

Територијалната одбрана како најширок облик на организиран вооружен отпор на населението била дел од поширокиот концепт на општонародна одбрана (ОНО), во кој биле вклучени и цивилната заштита, како и целокупното цивилно население („работните луѓе и граѓаните“, според тогашната терминологија), способно да носи оружје, организирано преку основните и другите организации на здружениот

The Armed Forces of the Socialist Federative Republic of Yugoslavia (within which the Socialist Republic of Macedonia functioned as an equal federal unit for more than four decades) comprised two basic components—the Yugoslav People’s Army (YPA) and the Territorial Defense (TD). The YPA constituted the basic and main armed forces at the federal level, while the TD of the SFRY, formed in 1968, was made up of all units, staffs, and institutions organized at the level of the republics and provinces.

The development of the TPD passed through several stages, and the 1955 Law on People’s Defense defined it as a form of organizing the armed forces, based on factory units for anti-aircraft defense, guards, patrols, and other units. Its organization was solely the responsibility of the Federation. The 1969 People’s Defense Law defined territorial defense as a component of the system of SFRY people’s defense and armed forces, organized and prepared through socio-political communities and labor organizations. With the new Law on Public Defense of 1974, territorial defense was treated as part of the armed forces of the SFRY and the broadest form of organizing public resistance in the republics, provinces, and municipalities (Vojna

enciklopedija 1975, IX, 763).

The Territorial Defense as the broadest form of organized armed resistance of the population was part of the larger concept of Total People’s Defense (TPD), (originally општонародна одбрана (ОНО)), which included civil defense as well as the entire civil population (“the working people and citizens” according to the terminology of that time) capable of handling a weapon, organized through the basic organizations of collective labor (BOCL) and organizations of collective labor (OCL) (All companies and their

Припадници на ТО на СРМ од ФАС „11 Октомври“, Скопје/ Members of TD of SRM of Bus factory „11 October“ Skopje

труд (ООЗТ и ОЗТ), месните заедници (МЗ), самоуправните интересни заедници (СИЗ) и другите самоуправни организации и заедници, општествено-политичките и други општествени организации, општините и Републиката.

Согласно со чл. 3 од Законот за општонародна одбрана (Службен 1984) „општонародната одбрана во Републиката е единствен систем на организирање, подготвување и активно учество на работните луѓе и граѓаните, на основните и другите организации на здружениот труд, месните заедници, самоуправните интересни заедници и други самоуправни организации и заедници, општествено-политичките и други општествени организации, општините и Републиката во одвраќањето и спречувањето на агресијата и другите опасности за земјата, во вооружена борба и други форми на општонародниот отпор, во заштитата и спасувањето на луѓето и материјалните и други добра и во извршувањето на другите задачи од интерес за одбрана на земјата. Општонародната одбрана во Републиката е составен дел на единствениот систем на општонародната одбрана на Социјалистичка Федеративна Република Југославија“.

За македонската фалеристика особено значајни се признанијата (значки, плакети и пофалница) и наградите (предметни и парични) кои се доделувале на граѓаните на СРМ за посебни успеси и резултати постигнати во подготовките, обучувањето и оспособувањето за општонародна одбрана.

На 6 декември 1976 година, Претседателството на СР Македонија донело Одлука за видот, обликот и начинот на доделување плакети, значки, пофалница и награди за посебни успеси постигнати со организирањето и спроведувањето на подготовките за општонародна одбрана (Службен 1977).

Со Одлуката од 1976 година се утврдени две плакети – златна и сребрена, и три значки – златна, сребрена и бронзена.

Плакетата има облик на правоаголник, големина 80 x 60 x 2 мм со уметничка гравура на подлогата која ја симболизира силата на општонародната одбрана. Во средината на горниот дел на плакетата е втиснат грбот на СР Македонија големина 15 x 15 мм. По средина од

parts), local communities (LC), self-governing communities of interests (SCI) (Para-state bodies in charge of health, social protection, culture, sports, and other social activities), and other self-governing organizations and communities, socio-political and other public organizations, municipalities, and the Republic.

According to Article 3 of the Law on Total People's Defense (Службен 1984), the “Total People's Defense in the Republic is the only system of organizing and preparing active participation of the working people and citizens, through the basic and other organizations of collective labor, local communities, self-governing communities of interest and other self-governing organizations and communities, socio-political and other public organizations, municipalities, and the Republic in the prevention and elimination of aggression and other dangers to the country, in armed combat and other forms of national resistance, in protection and the rescue of the people and the material and other goods and in the execution of other tasks of interest for the country's defense. The national defense in the Republic is a constituent part of the only system of the Total People's Defense of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia”.

For Macedonian phaleristics, of special importance are the recognitions (pins, plaques, and commendations) and awards (tangible and monetary) granted to citizens of the Socialist Republic of Macedonia (SRM) for particular success and results achieved during the preparation, training, and qualification for participating in national defense.

On 6 December 1976 the Presidency of the SRM promulgated a Decision defining the type, shape, and manner of awarding plaques, pins, commendations, and awards for special success achieved in the organizing and implementing of preparations for TPD (Службен 1977).

The 1976 Decision established two plaques—gold and silver, and three pins—gold, silver, and bronze.

The plaque is rectangular, 80 x 60 x 2 mm, with artistic engraving on a layer that symbolizes the strength of the national defense. Engraved in the center of the upper part of the plaque is the coat

плакетата во должина од 50 мм со печатни букви е испишан зборот „Плакета“, а под него во два реда текст со букви големина 2 мм „за посебни успеси во реализацијата на концепцијата на општонародната одбрана и во организирањето, подготвувањето и јакнењето на системот на општонародната одбрана во СР Македонија“.

Златната плакета ја доделува Советот за народна одбрана на Претседателството на СР Македонија. Сребрената плакета ја доделуваат командантот на Републичкиот штаб за територијална одбрана, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита и републичкиот секретар за народна одбрана.

Значката е уметнички обликувана во вид на релјефот на СР Македонија, големина 15 x 15 мм, во која во средина е втиснат грбот на СР Македонија, големина 5x5 мм, а под грбот три петокраки ѕвезди, големина 1x1 мм што ги симболизираат братството и единството помеѓу Македонците, Албанците и Турците и, воедно, востановените три зони - области во СР Македонија. Во подножјето на значката се испишани буквите „ОНО“, големина 2x2 мм.

Златната значка ја доделуваат: командантот на Републичкиот штаб за територијална одбрана, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита и републичкиот секретар за народна одбрана. Сребрената значка ја доделуваат: командантот на Зонскиот штаб на територијална одбрана, командантот на Општинскиот штаб за територијална одбрана, командантот на Општинскиот штаб за цивилна заштита и старешината на органот на Управата за народна одбрана на Собранието на Општината. Бронзената значка ја доделуваат старешини-

of arms of the SR Macedonia, measuring 15 x 15 mm. In the middle of the plaque, 50 mm long, is the text “ПЛАКЕТА” (PLAKETA—plaque), and below it in two rows is a text with 2 mm-high letters “за посебни успеси во реализацијата на концепцијата на општонародната одбрана и во организирањето, подготвувањето и јакнењето на системот на општонародната одбрана во СР Македонија” (for special

success in the realization of the concept of Total People’s Defense and in organization, preparation, and strengthening of the system of Total People’s Defense in the SRM).

The gold plaque was awarded by the Council for People’s Defense of the Presidency of the SRM. The silver plaque was awarded by the commander of the Republic’s staff for territorial defense, the commander of the Republic’s staff for civil protection and, the Republic’s secretary for the people’s defense.

The pin is 15 x 15 mm, shaped in the outline of the SRM; in the center are the 5x5 mm coat of arms of the SRM, and below the coat of arms are three 5-pointed stars measuring 1x1 mm and symbolizing the brotherhood and unity between the Macedonians, Albanians, and Turks, and

at the same time the three established zones/regions of the SRM. Below the stars is the inscription “ОНО” (ONO), 2x2 mm.

The gold pin was awarded by the commander of the Republic’s staff for territorial defense, the commander of the Republic’s staff for civil protection, and the Republic’s secretary for the

Златна, сребрена и бронзена значка на ОНО на СРМ, 1976 g. / Gold, silver and bronze pin of the TPD of SRM, 1976

те на единиците на територијалната одбрана и на цивилната заштита.

Плакетите, значките, пофалниците и наградите се доделуваат на: општествено-политичките заедници и нивните органи, општествено-политичките организации и нивните органи, организациите на здружен труд, месните заедници и другите самоуправни организации и заедници, општествените организации и здруженија, припадниците на единиците, установите и штабовите на територијалната одбрана и цивилната заштита, на странските делегации и поединци и на други лица, како знак за признавање за истакнати резултати во организирањето и спроведувањето на подготовките за општонародна одбрана, за соработка и за посебни успеси постигнати во обуката и оспособувањето за одбрана и заштита.

Плакетите, значките, пофалниците и наградите се доделуваат:

— за посебни успеси во реализацијата на целите на концепцијата за општонародната одбрана;

— за посебни успеси и истакнати резултати во организирањето, подготовките и функционирањето на системот на општонародната одбрана во СР Македонија;

— за посебни успеси и резултати во организирањето, подготовките, оспособувањето и обуката на територијалната одбрана и цивилната заштита;

— за посебни успеси и резултати во спроведувањето на подготовките за организацијата и функционирањето во воени услови на: општествено-политичките заедници и нивните органи, општествено-политичките и општествените организации, организациите на здружениот труд, месните заедници и во другите самоуправни организации и заедници;

— за истакнати резултати во обуката и оспособувањето за одбрана и заштита на припадниците на територијалната одбрана и цивилната заштита, младината, работните луѓе и населението;

— за успешно раководење и командување со единиците, установите и штабовите на територијалната одбрана и цивилната заштита;

— во остварената успешна соработка и коор-

people's defense. The silver pin was awarded by the commander of zonal staff of the territorial defense, the commander of the municipal staff of the territorial defense, the commander of the municipal staff for civil protection, and the head of the authority of the administration for people's defense of the municipal assembly. The bronze pin was awarded by the heads of units of the territorial defense and civil protection.

The plaques, pins, commendations, and awards were granted to socio-political communities and their organs, socio-political organizations and their organs, organizations of collective labor, local communities and other self-governing organizations and communities, public organizations and associations, members of the units, authorities, and staffs of the territorial defense and civil protection, foreign delegations and individuals, and others, acknowledging particular results in the organizing and implementing preparations for national defense, for collaboration in, and for special success achieved during training and qualifying for the defense and protection.

The plaques, pins, commendations, and awards were granted:

— For special success in the realization of the goals of the concept of Total People's Defense,

— For special success and prominent results in organizing, preparing, and functioning of the system for TPD in the SRM,

— For special success and results in organizing, preparing, qualifying, and training for territorial defense and civil protection,

— For special success and results in implementation of the preparations for organizing and operating during war conditions in socio-political communities and their organs, socio-political and public organizations, organizations of collective labor, local communities, and in the other self-governing organizations and communities,

— For prominent results in the training and qualifying for the defense and protection of members of the territorial defense and civil protection, youth, working people, and the population,

— For successfully managing and

динација помеѓу учесниците во општонародната одбрана;

— за соработка и други придонеси на меѓународен план со што се афирмира и јакне општонародната одбрана;

— за новини кои придонесуваат во развојот и јакнењето на општонародната одбрана во научно-теоретската мисла, публицистиката, производството, издавачката дејност, и

— за други дела кои придонесуваат во јакнењето на системот за општонародна одбрана.

Паричната или предметната награда ја доделуваат командантот на Републичкиот штаб за територијална одбрана, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита, републичкиот секретар за народна одбрана, командантот за Зонскиот штаб за територијална одбрана и Советот за народна одбрана на Собранието на Општината.

Во ноември 1983 година, од страна на Претседателството на СРМ, е донесена Одлука за измени и дополнувања (Службен 1983) на постоечката Одлука од 1976 година, со која се извршени одредени промени. Имено, предметните и паричните награди се укинуваат, а се утврдува само една плакета за ОНО и една значка за ОНО. Значките и плакетите се со изменет дизајн и димензии.

На 6 декември 1984 година, Претседателството на СРМ, донесува нова Одлука за видот и начинот на доделувања признанија на општонародната одбрана (Службен 1984b) која утврдува златна и сребрена плакета за ОНО и значка за ОНО. Описот и димензиите остануваат идентични со Одлуката од 1983 година, а даден е опис на пофалницата и повторно се воведени

commanding units, authorities, and staffs of the territorial defense and civil protection,

— For the established successful collaboration and coordination between the participants in the TPD,

— For collaboration and other contributions on international level which affirmed and strengthened the TPD,

— For innovations contributing to the development and strengthening of the TPD in the scientific and theoretical sense,

publishing, production, publishing industry, and

— For other acts contributing to the strengthening of the system for total defense.

The monetary and tangible awards were granted by the commander of the Republic's staff for territorial defense, the commander of the Republic's staff for civil protection, the

Republic's secretary for people's defense, the commander for zonal staff for territorial defense and the Council for People's Defense of the municipal assembly.

In November 1983 the Presidency of the SRM promulgated a Decision with changes and amendments (Службен 1983) to the 1976 Decision. The monetary and tangible awards were abolished and a single plaque and pin for TPD were defined. The plaques and pins had different designs and

dimensions from before.

On 6 December 1984 the Presidency of the SRM promulgated a new Decision for the type and manner of awarding commendations for TPD (Службен 1984b), that defined gold and silver plaques for TPD and a pin for

Значка на ОНО на СРМ, 1984 г./ Badge of TPD of SRM, 1984.

Значка на ОНО на СРМ во соодветна кутија/ Badge of the TPD of SRM in appropriate box

предметните и паричните награди.

Плакетите се со елипсовиден облик, со големина од 100 x 80 x 5 мм, златната е позлатена, пескарена и лапидирана, а сребрената е посребрена и брошурана. Основите на планетите се со втиснат правоаголник окружен со лоров венец на чии големи печатни букви полукружно се испишани зборовите „ОПШТОНАРОДНА ОДБРАНА“. Од десната страна на штитот е изгравирани симбол на припадник на општонародната одбрана, а од левата страна симбол на припадник на вооружените сили.

Златна плакета се доделува:

— за посебни успеси и истакнати резултати во организирањето, подготовките, спроведувањето и развојот на системот на општонародната одбрана и општествената заштита во СР Македонија;

— за посебни успеси во реализацијата на целите на концепцијата за општонародна одбрана;

— за посебни успеси и резултати во организирањето, подготовките, оспособувањето и обуката на територијалната одбрана, цивилната заштита, населението, младината за соработка и други придонеси на меѓународен план со што се афирмира и јакне општонародната одбрана.

Сребрена плакета се доделува:

— за истакнати резултати во организирањето, подготвувањето и спроведувањето на системот на општонародната одбрана и реализација на концепцијата за општонародна одбрана, за посебни успеси и истакнати резултати во обуката и оспособувањето за општонародна одбрана на припадниците на територијалната одбрана и цивилната заштита, младината, работните луѓе и граѓаните и населението;

— за успешно раководење и командување со единиците и штабовите на територијалната одбрана и цивилната заштита; и

— за новини кои придонесуваат во развојот и јакнењето на општонародната одбрана во научно-техничката мисла, публицистиката, производството и издавачката дејност.

Значката за општонародната одбрана е со елипсовиден облик со големина 28 x 22 мм, позлатена, лапидирана, со печен емајл - бела и црвена боја. Основата на значката е со втиснат правоаголник окружен со лоров венец на чиј

TPD. The Decision retained their description and dimensions, while it also described the commendation and reintroduced the monetary and tangible awards.

The plaques are oval, 100 x 80 x 5 mm, the gold one is gold-plated, sandblasted, and enameled, the silver one is silver-plated. The background of the plaques have an engraved rectangle surrounded by a laurel wreath with large printed letters forming the words “ОПШТОНАРОДНА ОДБРАНА” in a semi-circle. To the right of the shield is the image of a member of the Total People’s Defense, to the left is the image of a member of the armed forces.

The gold plaque was awarded:

— For special success and prominent results in the organization, preparation, implementation, and development of the system for the TPD and public protection in the SRM,

— For special success in the realization of the goals of the concept for total defense,

— For special success and results in the organization, preparation, qualification, and training for the territorial defense, civil protection, population, youth for collaboration, and other contributions on international level which affirm and strengthen the TPD.

The silver plaque was awarded:

— For prominent results in organization, preparation, and implementation of the system for the TPD and realization of the concept for total defense, and for special success and prominent results in training and qualifying for TPD among the members of the territorial defense and civil protection, youth, working people and citizens and the overall population,

— For successfully managing and commanding the units and staffs of the territorial defense and civil protection, and

— For innovations contributing to the development and strengthening of the TPD in the scientific and theoretical sense, publishing, production, publishing industry.

The pin for Total People’s Defense is oval, 28 x 22 mm, gold-plated, and enameled white and red. The background of the pin had an engraved rectangle surrounded by a laurel wreath and topped by a red five-pointed star whose lower

врв е втисната црвена ѕвезда петокрака на која двата долни крака се втиснати во правоаголната основа и се допираат на штитот. Во средината на значката има штит во кој е изгравирани грбот на СР Македонија, околу штитот полукружно со печатни букви се испишани зборовите „ОПШТО-НАРОДНА ОДБРАНА“. Од десната страна на штитот е изгравирани симбол на припадник на општонародната одбрана, а од левата страна симбол на припадник на вооружените сили.

Златната плакета ја доделува Претседателството на Социјалистичка Република Македонија. Сребрената плакета ја доделуваат командантот на територијалната одбрана на Републиката, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита и републичкиот секретар за народна одбрана.

Значка за општонародна одбрана се доделува:

— за постигнати успеси и резултати во организирањето, подготовките, оспособувањето и обуката на територијалната одбрана, цивилната заштита, населението и младината;

— за посебни успеси и резултати во развојот и поопштествувањето на општонародната одбрана;

— за успешно раководење и командување со единиците и установите и штабовите на територијалната одбрана и цивилната заштита и за посебни успеси во спроведувањето на обуката за општонародна одбрана;

— за остварената успешна соработка и координација помеѓу учесниците во општонародната одбрана.

Сребрена плакета на ОНО на СРМ, 1984 година/ Silver plaque of the TPD of SRM, 1984

two points are engraved in the rectangle and touch the shield. In the center of the pin is a shield on which the coat of arms of the SRM is engraved; around the shield appear the words “ОПШТО-НАРОДНА ОДБРАНА” in a semi-circle. To the right of the shield is the image of a member of the Total People’s Defense, to the left is the image of a member of the armed forces.

The gold plaque was awarded by the Presidency of the Socialist Republic of Macedonia. The silver plaque was awarded by the commander of the territorial defense of the Republic, the commander of the Republic’s staff for civil protection, and Republic’s secretary for people’s defense.

The pin for Total People’s Defense was awarded:

— For success and results in the organization, preparation, qualification, and training of the territorial defense, the civil protection, and youth,

— For special success and results in the development and popularization of the total defense,

— For successful management and commanding with the units, authorities, and staffs of the territorial defense and civil protection, and for prominent success in the implementation of the training for total defense,

— For successful collaboration and coordination between the participants in the total defense.

The pin for Total People’s Defense was awarded by the commander of the territorial

Сребрената плакетна на ОНО на СРМ во соодветна кутија/ Silver plaque of the TPD of SRM in appropriate box

Значката за општонародна одбрана ја доделуваат командантот на територијалната одбрана на Републиката, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита и републичкиот секретар за народна одбрана. На добитниците на значката за општонародна одбрана овластените лица им издаваат уверение.

Пофалниците имаат облик на правоаголник. Во горниот дел на средината е втиснат грбот на Републиката, а под него е напишан називот „СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, а потоа и називот на органот што ја доделува. На средината е напишан зборот „ПОФАЛНИЦА“, а под него називот на носителот на кого му се доделува пофалницата и текстот на содржината за што се доделува. Во долниот дел на средината е втиснат печатот на органот што ја доделува, во десниот долен агол е потписот на овластеното лице што ја доделува. Во подлогата на пофалниците уметнички се нацртани симболи на општонародната одбрана (територијалната одбрана, цивилната заштита, подготовки за работа во војна).

Пофалници се доделуваат за посебни успеси и резултати во изградбата и развојот на територијалната одбрана и подготовките на цивилната заштита, спроведувањето на подготовките за организацијата и функционирањето за работа во услови на војна на општествено-политичките заедници и нивните органи, општествено-политичките и општествените организации, организациите на здружен труд, месните заедници и другите самоуправни организации и заедници.

Пофалницата ја доделуваат командантот на територијалната одбрана на Републиката, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита, републичкиот секретар за народна одбрана, Советот за народна одбрана на Собранието на Општината и градот Скопје.

Парични и предметни награди се доделуваат за успешно раководење, командување, организирање, подготвување, оспособување на единиците, установите и штабовите на територијалната одбрана, цивилната заштита и посебни успеси во спроведувањето на обуката за општонародна одбрана и за други работи кои придонесуваат во јакнење на системот за општонародна одбрана.

Паричните и предметните награди ги

defense of the Republic, the commander of the Republic's staff for civil protection, and the Republic's secretary for people's defense. A commendation was issued to the recipients of the pin for total defense.

The commendations are rectangular. In the upper part of the center is the coat of arms of the Republic, while under it is the inscription "СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА" (SOCIALIST REPUBLIC OF MACEDONIA), and then the name of the authority that issued the commendation. In the center is the word "ПОФАЛНИЦА" (COMMENDATION), and below it is the name of the person to whom the commendation is being issued, along with the reason why the commendation is issued. In the lower part of the center is the seal of the authority that issues the commendation, in the right corner is the signature of the authorized person that issues the commendation. In the lower part of the commendation are artistically drawn symbols of the TPD (territorial defense, civil protection, preparations for work during war).

Commendations were awarded for special success and results during the building and development of the territorial defense and the preparations for the civil protection, implementation of the preparations for organization and operation for work in war conditions of the socio-political communities and their authorities, socio-political and public organizations, organizations of collective labor, local communities, and other self-governing organizations and communities.

The commendation was awarded by the commander of the territorial defense of the Republic, the commander of the Republic's staff for civil protection, the Republic's secretary for people's defense, and the Council for people's defense of the assembly of the municipality or the City of Skopje.

Monetary and tangible awards were granted for successfully managing, commanding, and organizing, preparing, qualifying the units, authorities and staffs of the territorial defense, civil protection, and special success in implementation of the training for people's

доделуваат: командантот на територијалната одбрана на Републиката, командантот на Републичкиот штаб за цивилна заштита, републичкиот секретар за народна одбрана и Советот за народна одбрана на Собранието на Општината и градот Скопје.

Златната и сребрената плакета и значката за општонародната одбрана се доделуваат на: општествено-политички заедници и нивните органи, општествено-политичките организации и општествените организации и нивните органи, (организации на здружен труд, месни заедници и другите самоуправни организации и заедници и здруженијата на граѓаните, припадниците на единиците, установите и штабовите на територијалната одбрана и цивилната заштита и поединци, на странските делегации и поединци).

Пофалниците, паричните и предметните награди се доделуваат на припадниците на единиците, установите и штабовите на територијалната одбрана и цивилната заштита и на други лица, како знак за признание за истакнати резултати постигнати во организирањето и оспособувањето и за соработка и успеси постигнати во обуката и оспособувањето за општонародна одбрана и за други работи кои придонесуваат за јакнење на системот на општонародната одбрана.

Признанијата за посебни успеси и резултати постигнати во подготовките за општонародна одбрана, како и во обучувањето и оспособувањето за општонародна одбрана се доделуваат по повод 22 Декември — Ден на Југословенската народна армија, 20 Јуни — Ден на цивилната заштита, и други празници и јубилеи. Признанијата се врачуваат на свечен начин од страна на претставници од органите и

defense, and for other works that contribute to the strengthening of the system of total defense.

The monetary and tangible awards were granted by the commander of the territorial defense of the Republic, the commander of the Republic's staff for civil protection, the Republic's secretary for people's defense, and the Council for people's defense of the Assembly of the municipality or the City of Skopje.

The gold and silver plaque and the pin for Total People's Defense were awarded to socio-political communities and their authorities, socio-political organizations and public organizations and their authorities (organizations of collective labor, local communities and other self-governing organizations and communities and associations of citizens, members of the units, authorities and staffs of the territorial defense and civil protection and individuals, foreign delegations and individuals).

The commendations, and the monetary and tangible awards, were granted to the members of the units, authorities and staffs of the territorial defense and civil protection and to others, as an acknowledgement of the prominent results achieved

in the organization and qualification and for collaboration and the success achieved in the training and qualification for the TPD and for other works that contribute to the strengthening of the system of total defense.

Commendations for special success and results achieved in the preparations for total defense, as well as the training and qualifying for total defense, were awarded to commemorate 22 December—the Day of the Yugoslav People's Army, 20 June—the Day of the civil

Пофалница на ТО на СРМ доделена од командантот на републичкиот штаб на ТО генерал-потполковник Тодор Атанасовски по повод Денот на ЈНА - 22.12.1982 г./ Commendations of the TD of SRM awarded by the Commander of the Republic Headquarters of the TO General Lieutenant Todor Atanasovski on the occasion of the YPA Day - 22.12. 1982

овластените лица за доделување на признанијата.

Значките на ОНО од 1976 година се со релативно мали димензии (1,5 x 1,5 cm), на реверсот со игла за носење на облека долга 3 cm, направени по примерот на многубројните значки кои во тој период се произведувале за сите општествени претпријатија и за значајни јубилеи. Новите значки од 1983/84 година се со поголеми димензии (28 x 22 cm), со механизам за закачување на облека, во соодветна кутија во светлосива боја со димензии 6,5 x 6,5 cm. Кутијата за плакетите од 1983/84 година е во темноцрвена боја со димензии 14 x 14 cm. Производител на значките од 1976 година е Златара Крушево од Крушево, СР Македонија. Значката и плакетите на ОНО од 1983/84 година се произведувале во фабриката Ауреа во Целје, СР Словенија.

Илинденската споменица - 1903 година, од 1951 година е првото македонско државно одликување, а значките и плакетите на ОНО на СРМ од 1976 и 1983/84 година со право може да ги сметаме за првите македонски државни воени одликувања кои се од посебно значење за македонската фалеристика. Како републички признанија и награди тие го содржат грбот на СР Македонија како основен симбол, што е значајно од хералдичка гледна точка. На значките од 1976 година трите петокраки ѕвезди, како идеолошки симбол, го симболизираат „братството и единството помеѓу Македонците, Албанците и Турците“, со што уште тогаш јасно се давало значење на мултиетничкиот карактер на СР Македонија. Исто така, со одлуките како подзаконски акти донесени од Претседателството на СРМ се пропишани сите аспекти кои треба да ги содржи едно одликување - вид, облик (симболика, дизајн и димензии), начин на доделување, т.е. кој може да предложи доделување и кој го врши доделувањето, како и критериумите кои треба да се исполнат за добивање на признанието или наградата. Значењето и „тежината“ на овие признанија и награди се зголемува уште повеќе со тоа што се доделувале на значајни празници и јубилеи, а на наградените им се издавало соодветно уверение.

Историска е улогата која ја одигра Територијалната одбрана на (Социјалистичка) Ре-

protection, and other holidays and anniversaries. The commendations were awarded ceremonially by the representatives of the authorities and the persons authorized to award commendations.

The pin of the TPD from 1976 is relatively small (1.5 x 1.5 cm), it has a 3 cm-long needle on the reverse for hanging on clothes, made by following the example of the numerous pins that in those times were produced for all public companies and for important anniversaries. The 1983/84 pins are larger (2.8 x 2.2 cm), with a mechanism for hanging on clothes, in an appropriate, light-gray, 6.5 x 6.5 cm box. The box for the 1983/84 is dark-red, 14 x 14 cm. The manufacturer of the 1976 pins was Zlatara Krushevo from Krushevo, SR Macedonia. The 1983/84 pins and plaques of the TPD from were manufactured by the Aurea Celje factory in SR Slovenia.

While ILINDEN MEMORIAL badge-1903 from 1951 is the first Macedonian state insignia, and the pins and plaques of the TPD of the SRM from 1976 and 1983/84 may be considered the first Macedonian state military insignia, of special importance to Macedonian phaleristics. As commendations and awards for the Republic, they contain the coat of arms of the SRM as a basic symbol, which is important from heraldic point of view. The three five-pointed stars on the 1976 pins, as ideological symbols, represented the “brotherhood and unity between the Macedonians, Albanians, and Turks”, which even at that time represented the multi-cultural character of the SRM. Additionally, the Decisions as bylaws promulgated by the Presidency of the SRM detailed all aspects of the insignia—its type, shape (symbolism, design and dimensions), the manner of awarding it (that is, who could propose the award and who granted it), as well as the criteria for receiving the commendation or award. The importance and meaning of these commendations and awards were increased even more by awarding them during important holidays and anniversaries, and the receivers were issued an appropriate certificate.

The territorial defense of the (Socialist) Republic of Macedonia’s role was historic, and its entire available potential—professional, mate-

публика Македонија, со целокупниот свој расположлив потенцијал – кадровски, материјално-технички и инфраструктурен во процесот на безбедносно осамостојување на Република Македонија и изградба на сопствени вооружени сили.

Бројната состојба на ТО на СРМ изнесувала околу 74.000 македонски воени обврзници. Во 1973 г. во рамките на ТО се развива концепт на тотална одбрана, се формираат маневарски единици–баталјони и просторни единици во работните организации и месните заедници, а подоцна и 14 партизански бригади на ТО оперативни на територијата на СРМ.

Согласно со чл. 132 од Законот за одбрана (Службен 1992), донесен на 14 февруари 1992 година, „единиците, штабовите и командите на територијалната одбрана се трансформираат во единствениот систем на одбраната на Републиката“ со што ТО на РМ стана основа за создавање македонска армија. Новоформираната Армија на Република Македонија (АРМ) подоцна воведо сопствени награди - плакети, значки и пофалници, за кои ќе стане збор во следниот број на Македонски хералд.

Припадници на ТО на РМ го креваат знамето на РМ во велешката касарна „Алексо Демниевски-Бауман“ по заминувањето на ЈНА, 25.03.1992 год./ Personnel of TD of the Republic of Macedonia raise the flag of the Republic of Macedonia in the Veles barracks „Aleksa Demnievski-Bauman“ after the departure of the YPA, March 25, 1992.

rial, technical, and infrastructure—played a role in the process of safely achieving independence for the Republic of Macedonia and the building of its own armed forces.

The SRM TPD comprised around 74,000 Macedonian military personnel. In 1973 a concept of total defense was developed within the TPD, maneuvering units/battalions units were formed in the working organizations and local communities, and later 14 partisan brigades of the TPD operated in the territory of the SRM.

According to Article 132 of the Law on Defense (Службен 1992) adopted on 14 February 1992, “the units, staffs and commands of the territorial defense are

transformed into the sole defense system of the Republic”; through this the TD of Macedonia became the basis for creating the Macedonian Army. The newly formed Army of the Republic of Macedonia (ARM) later introduced its own awards—plaques, pins, and commendations—which will be a subject of discussion in the following issue of Macedonian Herald.

БИБЛИОГРАФИЈА • BIBLIOGRAPHY

Службен весник на СРМ бр.34/1977
Службен весник на СРМ бр.33/1983
Службен весник на СРМ бр.26/1984

Службен весник на СРМ бр.39/1984 б
Службен весник на РМ, бр.8/1992
Vojna enciklopedija, (1975) Tom IX, Beograd.

СИТЕ ВО ОДБРАНА И ЗАШТИТА

Сите во одбрана и заштита претставувала масовна републичка акција организирана од Сојузниот секретаријат за народна одбрана и од Советот за народна одбрана и Комитетот за ОНО и ОСЗ на општината. Во акцијата учествувале припадници на Територијалната одбрана на СРМ, Цивилната заштита, како и граѓани од сите возрасти од работните организации, месните заедници, ученици од основните и средните училишта и членови на разни општествено-политички организации, како: Народна техника, Црвен крст, Сојуз на извидници, Сојуз за физичка култура и сл. Акцијата првпат била организирана во 1978 година и се спроведувала секоја наредна година, а на учесниците им биле доделувани значки со соодветна симболика. Основата на значките ја сочинува круг во чија внатрешност е прикажано сонце со 24 зраци во чиј сончев диск е претставена петокрака ѕвезда, врз која се изгравирани симболи на припадник на општонародната одбрана и припадник на вооружените сили. На значките е испишано името на акцијата „СИТЕ ВО ОДБРАНА И ЗАШТИТА“ или акронимот „СВОЗ“, како и годината на одржување на акцијата. ■

ALL-IN DEFENSE AND PROTECTION

All-In Defense and Protection represented a mass campaign in the Republic organized by the Federal Secretariat for People's Defense and the Council for People's Defense and the Committee for TPD and PSP (Општествена самозаштита—Public Self-Protection) of the municipality. The campaign included members of the territorial defense of the SRM, civil protection, as well as citizens of all ages from the workers' organizations, local communities, middle and high school students, and members of the various public and political organizations such as People's Techniques, Red Cross, Scouts' Union, Physical Education Union, etc. The campaign was first organized in 1978 and held each following year, and the participants were awarded pins with appropriate symbolism. The basic pin is a circle, bearing a 24-rayed sun. In the sun's disc is a five-pointed star, over which the images of a member of the Total People's Defense and a member of the armed forces are engraved. The name of the campaign "СИТЕ ВО ОДБРАНА И ЗАШТИТА (ALL-IN DEFENSE AND PROTECTION)" or the acronym "СВОЗ" is engraved on the pin, as well as the year of the campaign. ■

Значки на републичката акција „Сите во одбрана и заштита“ од 1980, 1981, 1982, 1983 и 1984 год. / Pins of the Republic's „All-In Defense and Protection“ from 1980, 1981, 1982, 1983, and 1984.